

समृद्ध प्रदेशका निमित्युवा स्वरोजगार : सम्भावना र चुनौति

कुनै पनि देश वा प्रदेश समृद्ध छ या छैन भन्ने कुराको मापन त्यस ठाउँका जनताको जीवन स्तरबाट मापन हुन्छ । जुन ठाउँका जनता स्वस्थ, आत्मनिर्भर, स्वामिमानी, स्वावलम्बी, शिक्षित छन्, जहाँ कुनै पनि आधारभूत कुराको अभाव छैन त्यो ठाउँ पक्कै पनि समृद्ध हुन्छ ।

विश्वका विकसित देशहरुको इतिहास हेर्न हो भने युवा शक्ति नै समृद्धिको संवाहकको रूपमा देखा पर्दछ । युवा त्यस्तो शक्ति हो जुन शक्तिले पहाडलाई मैदान र मैदानलाई पहाड बनाउन सक्छ, हिमालमा रेल कुदाउन सक्छ, पानीमा आगो र आगोमा पानी निकाल्न सक्छ, मरुभूमिमा नदी बगाउन सक्छ, कुपोषणले ग्रस्त देशको अनुहारमा मुस्कान भर्न सक्छ । तसर्थ समृद्ध प्रदेशको पहिलो निर्विकल्प उपाय युवा स्वरोजगार नै हो । नेपालको सन्दर्भमा गण्डकी प्रदेश सौन्दर्य, वौद्धिकता, विविधता र सम्भावनै सम्भावनाको खानी हो । यहाँका नदीहरुले देशलाई उज्यालो पार्न सक्छन्, एसियाकै प्यास मेट्न सक्छन् । पोखरा, मुस्ताङ, पर्वत, स्याङ्गाजा लगायतका विभिन्न ठाउँका मनमोहक दृश्यहरुले समृद्ध राज्यहरुलाई मोहित पार्दै लाखौँ डलर भित्र्याउन सक्छन् । पहाड र हिमालका जडीबुटीहरुले लाखौँको उपचार गरेर करोडौँ भित्र्याउन सक्छन् । यहाँका फलफूलहरुको स्वादले विश्वको जिब्रो नै लठ्याउन सक्छ । यसका अतिरिक्त यहाँको धार्मिक, साँस्कृतिक र पर्यटकीय महत्व त छैदै छ । यसरी गण्डकी प्रदेश सम्भावनै सम्भावनाको खानी भएको पुष्टि हुन्छ ।

भाग्यमा छ भन्दैमा डोकोमा दूध अडिदैन भनेकै अनेकौं सम्भावना भए तापनि यो प्रदेश जनताको इच्छाअनुरूप समृद्ध हुन नसकेको सर्वविदित नै छ । यसका विभिन्न कारणहरुमध्ये एउटा प्रमुख कारण हो, युवा शक्तिलाई सही रूपमा परिचालन गर्न नसक्नु । युवाहरुलाई सीपमूलक तालिमको व्यवस्था गरी विभिन्न क्षेत्रमा सक्रिय गराउने हो भने छोटो समयमा नै यो प्रदेश सम्पन्न हुनेमा कुनै दुई मत छैन । उदाहरणका लागि काली गण्डकीको पानी प्रशोधन गरी खाने पानीको रूपमा निर्यात गर्न सक्ने हो भने यस प्रदेशका जनताहरुलाई सम्पन्न जीवन विताउन धेरै समय पर्खिन पर्दैन थ्यो । यस प्रदेशका जड्गलहरुमा पाइने जडीबुटीलाई प्रशोधन गरी आयुर्वेदिक औषधीको रूपमा विकाश गरी निर्यात गर्न सक्ने हो भने प्रदेशका मात्रै नभई देशभरिका जनताले सुखमय जीवन विताउन पुने गरी आम्दानी गर्न सकिन्छ । तर बिडम्बना पैसामाथि सुतेर पनि यहाँका जनताहरुले समृद्धिको चाहेबमोजिम स्वाद चाउन पाएका छैनन् । योग्यता र क्षमताको आधारमा प्रविधिक सीपको विकासका निमित्त आवश्यक तालिमसमेत दिई युवाहरुलाई प्रदेश भित्र नै रोजगार दिन सकेमा छिटै नै गण्डकी प्रदेश समृद्ध प्रदेशको रूपमा विकास हुने छ । यदि प्रदेशलाई साँच्चकै समृद्ध बनाउने हो भने सबैभन्दा पहिला व्यक्तिवादी प्रवृत्तिवाट माथि उठेर देश र जनताको निमित्त काम गर्दू भन्ने दृढ सङ्कल्प गर्न जरुरी छ । प्रदेशलाई समृद्ध बनाउन साउदीमा भेडा चराउन विवश युवा शक्तिलाई पहाड र हिमालमा पशुपालन गर्ने व्यवस्था मिलाउन सकिन्छ । व्यवसायीक तरकारी खेती गरी बाट्य निर्यातलाई रोक्न सकिन्छ । कोरियामा पोखिएको नेपाली पसिनाले हामै माटो सिँचाइ गर्न सकिन्छ । अमेरिका र बेलायतका होटेलहरुमा भाँडा माभिरहेका विज्ञानका सूत्रहरुद्वारा पोखरामा आविष्कार केन्द्र सञ्चालन गर्न सकिन्छ । जापानमा पोखिएको ऊर्जाद्वारा गरिबीका चट्टानहरु फोर्न सकिन्छ । यस्तो भएमा मात्रै गण्डकी प्रदेश समृद्ध बन्न सक्छ ।

सपना देख्नु नराम्रो होइन तर सपनामै हराउनु नराम्रो हो । सपना पूरा गर्न विभिन्न समस्याहरु चुनौतिका रूपमा रहेका छन् । ती समस्या निम्नानुसार रहेका छन् :

१. युवाहरुमा प्राविधिक ज्ञानको अभाव हुनु

२. विषयगत दक्षताको अभाव हुनु

३. राज्यले उपयुक्त सेवा सुविधा दिन नसक्नु
 ४. कोटा प्रणालीका कारण योग्य व्यक्तिले अवसरबाट बच्चत हुनु पर्ने
 ५. राजनीतिक एवं कानूनिक जटिलता
 ६. आर्थिक स्रोतको अभाव
- ७ राजनीतिक अस्थिरता

उल्लेखित समस्याका अतिरिक्त एउटा सरकारको योजानालाई अर्कोको सरकारले खारेज गर्ने, भ्रष्टाचार लगागतका समस्याहरु समृद्ध प्रदेश निर्माणका प्रमुख चुनौतिहरु हुन् ।

अन्त्यमा जे जस्ता चुनौति र समस्याहरु भए पनि सरकारको इच्छा र युवाहरुको ऊर्जा भयो भने गण्डकी प्रदेशलाई छोटो समयमै समृद्ध प्रदेश बनाउन सकिन्छ । यसका लागि सरकारले गुरुयोजनाको निर्माण गरी युवा स्वरोजगारका कर्यक्रमहरु ल्याउनुपर्छ । विकासको मेरुदण्ड युवा शक्तिको बौद्धिकतामा खिया लाग्न दिनु हुँदैन । उनीहरुको सही सदुपयोग बाट नै समृद्धि हाँसिल गर्न सकिन्छ । तसर्थ युवा स्वरोजगार नै समृद्ध प्रदेशको निर्विकल्प उपाय हो ।

राजेश पौडेल
पर्वत ।
सम्पर्कसूत्र : ९८४५२०२६७५
rpoudel722@gmail.com